

Näringsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden SOU 2015:91

Näringsdepartementets diarienummer N2015/0833/ITP

Sammanfattning

Försäkringskassan anser att det är angeläget att offentlig sektor är en proaktiv kraft i digitaliseringen men framhåller att digitaliseringen måste utgå från medborgarnas behov.

Försäkringskassan yttrar sig endast över förslagen i de delar de berör socialförsäkringen och Försäkringskassans verksamhet.

Försäkringskassan

- anser att ökad samverkan och en riktad digital kompetensförstärkning även bör omfatta den offentliga sektorn,
- anser att utredningar om lagstiftning samt socialförsäkringssystemen inte ensidigt ska begränsas till anpassning till den digitala ekonomin utan behöver baseras på samhällsförändringar i stort,
- anser att ett digitalt kompetenslyft och samverkansråd bör omfatta hela den offentliga sektorn,
- delar inte betänkandets slutsats att grundorsaken till att den gemensamma digitala brevlådan inte attraherar användare är bristen på kritisk massa utan menar att orsaken är begränsningar i den befintliga lösningen. Analog post bör ersättas av lösningar som möter både medborgarnas och offentlig sektors behov,
- anser att Försäkringskassan bör få en roll att aktivt bidra med kunskaper i ett nationellt kompetenscenter kring stora datamängder.

4.3.1 Nationellt främjande och stöd till digitalisering

Försäkringskassan tillstyrker utredningens förslag om att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att ta fram ett förslag till organisering av det nationella främjandearbetet och det kontinuerliga statliga engagemanget. En eventuell utredning bör dock utgå från befintlig organisation och fokusera på eventuella gap i denna.

Försäkringskassan delar synen att kontinuitet är nödvändig. Det byggs redan idag upp strukturer och organisationer för främjande av digitalisering i samhället och offentlig sektor, till exempel eSam. Försäkringskassan anser att det är viktigt att bygga på det strukturkapital som finns och att inte parallella organisationer och strukturer bör byggas upp då detta skapar otydlighet och minskar den offentliga effektiviteten.

4.4.1 Genomgång av digitaliseringsförsvårande lagstiftning

Det är mycket angeläget att lagstiftningen anpassas för att möta samtidens behov. Betänkandet belyser behovet av genomgång av digitaliseringsförsvårande lagstiftning men Försäkringskassan vill lyfta att behovet av förstärkande lagstiftning också bör analyseras.

4.4.3 Utredning om socialförsäkringssystemen för anpassning till den digitala ekonomin

Försäkringskassan tillstyrker förslaget men anser att en kommande utredning bör få i uppdrag att se över systemen utifrån samhällsförändringar i stort. Detta eftersom det under en längre tid har utvecklats nya anställningsformer på arbetsmarknaden och då det inte endast är digitaliseringen som driver dessa förändringar.

Digitaliseringskommissionen nämner att arbetsförmågans nedsättning i allmänhet beräknas i tid och att försäkringstagare förväntas arbeta under bestämda tider, en ram som är svår att få egna företagare att passa in i. Försäkringskassan delar inte betänkandets beskrivning av situationen. En försäkringstagare som är egen företagare kan fram till dag 90 i sjukperioden få ersättning för inkomstbortfall som motsvarar dennes verkliga arbetssituation på samma sätt som försäkringstagare med anställning. Från dag 90 i sjukperioden kan Försäkringskassan emellertid bara ta hänsyn till ett arbetsutbud om högst heltid, det vill säga att försäkringstagaren arbetar 40 timmar per vecka eller enligt gällande kollektivavtal. Detta villkor gäller för alla försäkringstagare och oavsett anställningsform. Vilken bedömningsgrund som gäller för arbetsförmågans nedsättning är sällan oklart oavsett kategori av försäkringstagare.

4.5.2 Digitalt kompetenslyft för ledare i kommunal verksamhet

Försäkringskassan anser att förslaget att anslå medel för ett digitalt kompetenslyft för chefer och ledare inom Sveriges kommuner kan vara av värde men konstaterar att en motsvarande satsning behöver göras inom hela den offentliga sektorn.

4.5.3 Samverkan kring utbildningsprogram för digitala jobb

Försäkringskassan tillstyrker förslaget om samverkansråd men anser att även den offentliga sektorn bör vara en del av detta råd.

4.6.1 Digital post från myndigheter som förstahandsval

Försäkringskassan delar inte betänkandets slutsats att grundorsaken till att tjänsten inte attraherar tillräckligt antal användare och anslutna myndigheter är att kritisk massa saknas. Tvärtom visar Försäkringskassans erfarenhet att en attraktiv och rätt utformad tjänst driver fram en kritisk massa. Skatteverkets analys pekar på stora kostnader för anslutning och förvaltning av anslutningen till Mina Meddelanden för myndigheter. Eftersom tjänsten är så begränsad kan den i mycket liten utsträckning ersätta kostnadsdrivande steg varför den ekonomiska effekten blir negativ för de flesta.

Försäkringskassan delar regeringens och digitaliseringskommissionens perspektiv Digitalt Först, och även uppfattningen att många generella grundfunktioner bör tas fram gemensamt och i samverkan.

Försäkringskassans primära satsningar på digitalisering har varit att fokusera på e-tjänster, automatisering och digital kommunikation. Att bryta ut delar i processer och överlåta till externa parter att ansvara för dessa bör dock endast göras om detta kan ske sömlöst.

Mina Meddelanden innebär ett prioriterat komplement för kundsegment med en svagare relation till Försäkringskassan. Mina Meddelanden kan dock i sin nuvarande utformning endast fånga spridda delar av användarupplevelsen eftersom tjänsten inte kan integreras i andra kanaler. Tjänsten saknar idag stöd för e-tjänster, och det finns inte heller möjlighet till direkt kommunikation från individer och privat sektor.

Försäkringskassan ser stora utmaningar i informationssäkerheten för företagare. Ett ombud får ta del av både privat och företagspost och kan vid avisering inte se vilken kund som fått brev. För företag krävs dyra integrationer för att säkra att en person som är behörig till brevlådan, men inte nödvändigtvis ska ha tillgång till känsliga personuppgifter, inte tar del av känslig information.

Eftersom tillgång till brev från Försäkringskassan förutsätter e-legitimation som Bank-ID, Mobilt Bank-ID eller Telia E-legitimation innebär ett obligatorium hinder för individer som av olika orsaker inte har tillgång till dessa tjänster. Alla har inte rätt att få dessa tjänster utfärdade och om exempelvis ett företag måste få tillgång till sin myndighetspost via Mina Meddelanden innebär det att vissa grupper kommer ha svårt att fullfölja sina arbetsuppgifter och därmed riskerar att diskrimineras på arbetsmarknaden.

Försäkringskassan tillstyrker betänkandets förslag om att traditionell postgång bör i princip ersättas av digitala lösningar men ser behov av att en lösning väljs där funktioner finns som stödjer så väl organisationers som individers behov. En lösning måste vara ekonomiskt effektiv och som kan integreras i andra kanaler för ökad användarvänlighet. Det är därför viktigt att idag inte låsa fast sig vid en lösning som inte möter dessa behov. Försäkringskassan vill också betona att traditionella kanaler på överskådlig tid också behövs för vissa grupper även om det digitala alternativet bör vara det förvalda.

4.7.2 Ett nationellt kompetenscenter kring stora datamängder

Försäkringskassan tillstyrker utredningens förslag med den kompletterande kommentaren att Försäkringskassan bör ha en aktiv roll i ett nationellt kompetenscenter. Försäkringskassan har genom sina pågående initiativ byggt upp kompetens och erfarenhet av området kring stora datamängder och det är Försäkringskassans bedömning att denna kompetens bör tas till vara i ett nationellt kompetenscenter.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Ann-Marie Begler i närvaro av rättschef Eva Nordqvist, t.f. försäkringsdirektör Elisabeth Hultengren, IT-direktör Stefan Olowsson samt Anna Fors, den senare som föredragande.

Ann-Marie Begler

Anna Fors